

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ ЧАЮ ТА КАВИ В УКРАЇНІ

Гузинська А. М.¹, Милашко О. Г.²

1 – студентка, кафедра статистики та ММЕ,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Гузинська А. М., Милашко О. Г. Дослідження тенденцій та перспектив розвитку ринку чаю та кави в Україні. Розглянуто позитивний і негативний вплив чаю й кави на організм людини. Проаналізовано динаміку споживання чаю та кави в Україні за 2021-2022 рр. Проаналізовано обсяг виробництва даних напоїв в Україні з 2014 по 2022 роки.

Ключові слова: кава, чай, шкідливі властивості, користь, постійне населення, Державна служба статистики

Guzynska A. M., Mylashko O. H. Study of trends and prospects for the development of the tea and coffee market in Ukraine. The positive and negative effects of tea and coffee on the human body are considered. The dynamics of tea and coffee consumption in Ukraine for 2021-2022 have been analyzed. The volume of production of these beverages in Ukraine from 2014 to 2022 was analyzed.

Keywords: coffee, tea, harmful properties, harmful substances, permanent population, State Statistics Service

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Гузинська, А. М. Дослідження тенденцій та перспектив розвитку ринку чаю та кави [Текст] / А. М. Гузинська, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 9. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2023. – С. 41 – 47.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день чай та кавові напої являються невід'ємною складовою нашого життя. Значення ринку даних продуктів споживання важко переоцінити, оскільки ці напої вже давно є частиною повсякденного життя людини. В свою чергу, кава й чай у будь-якій країні мають велике економічне значення, особливо для осіб, які тісно пов'язані з виробництвом та реалізацією даної продукції. Не дивлячись на сучасні проблеми в державі, кавовий та чайний ринок України можна вважати одним з найактивніших у зростанні ринку харчової сфери. Проте ринок даних напоїв продовжує й надалі розвиватися та є досі уразливим

до змін зовнішнього та внутрішнього характеру.

Масштабні сучасні проблеми, зокрема пандемія COVID-19 та воєнний стан в Україні, негативно вплинули на економічне положення країни. Тому можна зазначити, що розвиток чайного та кавового бізнесу можуть знаходитися під загрозою, бо через відсутність сприятливих кліматичних умов, ціни імпортової необробленої сировини дорожчають, у наслідок цього скорчується обсяг виробництва.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичною основою для дослідження попиту на чайну та кавову продукцію і вивчення ринку даних продуктів споживання були праці таких учених: Крахмальова Н. А. та Хаян І., Г.В. Майоров та Ю.М. Петрушенко, Духницьки Б.В., Громик О. та багато інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Невирішеним питанням є визначення ключових тенденцій та перспектив розвитку ринку кави в Україні на основі результатів аналізу його поточного стану.

Мета статті. Метою даного дослідження є аналіз динаміки обсягу виробництва кави й чаю в Україні та прогнозування тенденції на 2023, 2024 та 2025 рр.

Викладення основного матеріалу. Сьогодні налічується більше тисячі різновидів смачних напоїв, які відрізняються як своїм смаковим «букетом», так і чудовим оформленням, чим завдячуємо професіоналам кав'ярень і виробникам. Однак від класики ніхто не відмовляється. Кава та чай так і залишаються невід'ємною складовою нашого повсякденного життя. Один з цих чудових напоїв, або ж обидва, супроводжують нас протягом усього дня: після пробудження, на обідній перерві, на прогулянках, вдома під час відпочинку після важкого робочого дня та інше. Дані напої тішать наші смакові рецептори, наділяють нас енергією, бадьорістю, а інколи навіть і заспокоюють при стресових ситуаціях. Однак, окрім перелічених особливостей кава й чай наділені корисними для людського організму властивостями, тому лікарі пропонують не виключати зі свого раціону ці чудотворні напої.

Кава й чай, зокрема зелений, є чудовими антиоксидантами, стимулюють роботу головного мозку, запобігають судинним захворюванням, при дотриманні режиму в харчуванні допомагають запобігти зривам, навіть вберігають від діабету II типу [1].

Як і кожен продукт харчування, як кава, так чай, якщо їх пити в необмеженій кількості, можуть шкідливо впливати на організм людини. Розглянемо табл. 1, в якій висвітлено думку експертів-медиків стосовно негативних впливів даних напоїв на організм людини (якщо говорити про якісний продукт і не враховувати особисту неприязнь або ж алергію).

Шкідливі властивості чаю й кави

Кава	Чай
Кава зневоднює організм, може викликати тахікардію, гіпертензію, біль в серці, підвищує тиск, провокує безсоння.	Стимулює появу нальоту на зубній емалі та псування якості зубів та їх кольору.

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Можемо зробити висновок, що більш шкідливішим напоєм є кава, однак шкодить вона виключно, якщо її споживати у великій кількості. Якщо споживати цей напій в міру, то виникне позитивний ефект.

Експерти кардіології виявили, що вживання кави до 3-х чашок на день запобігає розвитку серцево-судинних захворювань і знижує рівень виникнення інсульту [2]. Чай же (натуральний), у свою чергу, знижує ризик ракових захворювань, зміцнює сон і покращує обмін речовин.

Отже, обираючи каву або чай, необхідно спиратися на власні потреби і вподобання, однак стосовно кількості вживання слід дослухатися до порад лікарів і до сигналів свого організму.

Серед найпоширеніших причин споживання кави й чаю українці назвали бажання задовольнити власну потребу, підбадьоритися та зарядитися енергією, розслабитися та відпочити, побалувати себе та насолодитися моментом [3].

За даними статистики 2021 року один українець випиває в середньому 15 чашок кави на тиждень [4], це складає приблизно 60 чашок на місяць, більше 720 чашок на рік, майже стільки ж вживає одна особа чашок чаю. Якщо припустити, що кожен українець вживає в середньому 15 чашок кави/чаю на тиждень і ця кількість залишається не змінною, то можна вважати, що і 2022 році один українець спожив близько 720 чашок за рік. Ураховуючи факт, що кількість населення в Україні на 1 січня 2022 року складала близько 41 млн. осіб постійного населення, то варто вказати, що кількість чашок кави, вжитих українцями (постійним населенням), становить приблизно 29518 млн. чашок кави, а якщо врахувати, що кількість чашок кави й чаю вживає один українець за рік майже в рівній кількості, то можна стверджувати, що усе постійне населення в середньому вживає майже 60 млрд чашок кави й чаю.

Виходячи з попиту на натуральну каву й чай, останнім часом в Україну завозиться все більше необробленої сировини, яка набуває товарного вигляду вже всередині країни. Таким чином, натуральну каву й чай виготовляють на заводах у таких містах України, як Львів, Київ, Дніпро, Одеса. Далі дані напої розповсюджуються по всіх куточках України [5]. Однак необхідно розібратися, чи є чайний/кавовий бізнес прибутковим сьогодні, і чи буде він розвиватися у період війни та післявоєнний час.

За даними Державної служби статистики України можна проаналізувати динаміку обсягу виробництва чаю й кави в країні за період

2014-2022 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

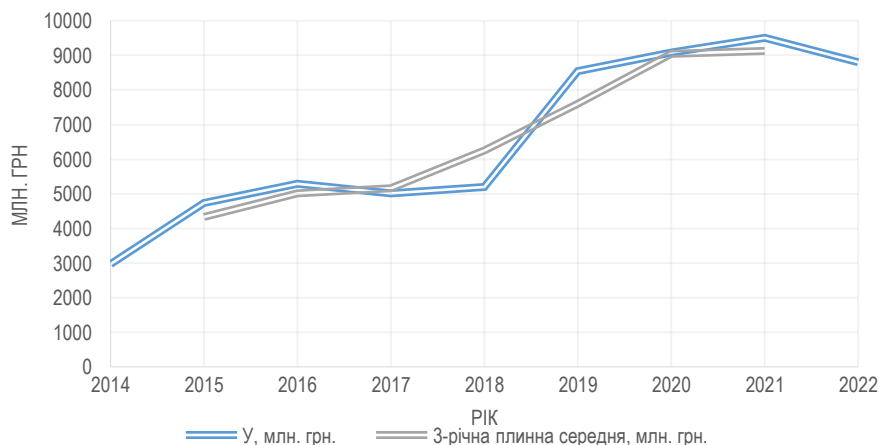
Динаміка обсягу виробництва чаю й кави в Україні

(млн. грн.)

Рік	Обсяг виробництва	3-річна ступінчата середня	3-річна плинна середня
2014	2970,4		
2015	4736,5	4331,4	4331,4
2016	5287,2		5014,5
2017	5019,7		5167,8
2018	5196,5	6255,4	6255,4
2019	8550,0		7609,9
2020	9083,1		9046,7
2021	9507,0	9128,2	9128,2
2022	8794,5		
Усього:	59144,9		

Джерело: побудовано та розраховано автором на основі [6]

3-річна ступінчата середня та 3-річна плинна середня показали, що динаміка обсягу виробництва досліджуваних напоїв має тенденцію до зростання. Це можна наглядно побачити на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка обсягу виробництва чаю й кави, млн. грн.

Ми спостерігаємо стрімке підвищення рівня виробництва кави й чаю в Україні з 2018 року по 2019. Однак з 2019 року обсяг виробництва даних напоїв почав уповільнювати свої обороти, що може пояснюватися введенням карантинного режиму і скороченням виробництва, на яке вплинули епідемічні наслідки COVID-19. Однак під час карантину більшість

людей почали вживати каву й чай поза домом. За період 2021-2022 рр. спостерігається зменшення обсягу виробництва майже на 7,5%, що зумовлюється розпалом наслідків через воєнне положення в Україні, оскільки більшості підприємств довелося остаточно або на період війни завершити своє функціонування. Проаналізувавши дану тенденцію варто зробити прогноз на 2023, 2024 та 2025 роки. Для цього необхідно вирівняти рівні обсягу виробництва (табл. 3). Це можна зробити за допомогою формул 1-3:

$$\hat{y} = a_0 + a_1 t \quad (1)$$

де, a_0 – значення y , коли $\sum t = 0$, і знаходиться за допомогою формули:

$$a_0 = \frac{\sum y}{n} \quad (2)$$

a_1 – середня абсолютна швидкість приросту з урахуванням лінійної тенденції. Знаходиться за формулою:

$$a_1 = \frac{\sum yt}{\sum t^2} \quad (3)$$

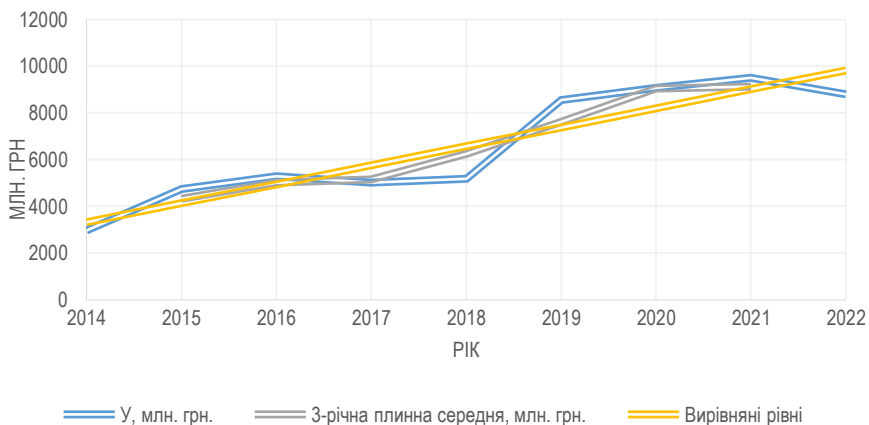
Таблиця 3

Фактичні та вирівняні рівні обсягу виробництва чаю й кави в Україні

Рік	Y, млн. грн.	t	t ²	yt	$\hat{y}$	$(\hat{y} - \bar{y})^2$	$(y - \bar{y})^2$
2014	2970,4	-4	16	-11881,6	3323,0	10553835,1	12969041,6
2015	4736,5	-3	9	-14209,5	4135,2	5936532,25	3367795,9
2016	5287,2	-2	4	-10574,4	4947,3	2638458,78	1649826,1
2017	5019,7	-1	1	-5019,7	5759,5	659614,694	2408566,0
2018	5196,5	0	0	0	6571,7	0	1891052,8
2019	8550,0	1	1	8550,0	7383,8	659614,694	3913846,7
2020	9083,1	2	4	18166,2	8196,0	2638458,78	6307353,2
2021	9507,0	3	9	28521,1	9008,2	5936532,25	8616247,0
2022	8794,5	4	16	35178,0	9820,3	10553835,1	4941037,4
Усього:	59144,9	0	60	48730,1	59144,9	39576881,7	46064766,8

Джерело: побудовано та розраховано автором на основі [6]

За період 2014-2022 рр. обсяг виробництва чаю й кави в Україні щорічно в середньому складав 6571,7 млн. грн. А з урахуванням лінійної тенденції можна стверджувати, що обсяг виробництва у середньому щорічно збільшувався на 812,2 млн. грн. Тобто новий ряд динаміки демонструє нові, вирівняні рівні, які зображені на рис.2.

Рис. 2. Фактичні, згладжені та вирівняні рівні обсягу виробництва чаю й кави в Україні

За умовою збереження лінійної тенденції можна прогнозувати, що обсяг виробництва чаю й кави в Україні у 2023 році складе близько 10632,7 млн. грн., у 2024 році – 11444,9 млн. грн., а у 2025 році – 12257,1 млн. грн.

Якість даного прогнозу на основі помилки апроксимації висока, оскільки результат менше 15% і складає 12,5%.

Отже, можна стверджувати, що чайний/кавовий бізнес у змозі нормально функціонувати, не дивлячись на перешкоди, пов'язані з політичними, військовими, соціальними конфліктами.

Висновки та пропозиції. Підбиваючи підсумки, можна виокремити таке: в Україні спостерігається зростання обсягів виробництва кави й чаю, а отже чайна і кавова індустрія набирає обертів і породжує високу конкуренцію, не дивлячись на низку державних проблем.

Ринок даної індустрії зростає та насичуватиметься після вирішення державних проблем та подолання повномасштабної війни, відновиться інфраструктура, розбудуються ресторани господарства в східній частині України. Задля ефективного розвитку чайного/кавового бізнесу варто взяти до уваги та проаналізувати зарубіжний ринок чаю й кави, де дана продукція користується попитом (кава – аналіз ринку Сходу, чай – Англія, Китай, Індія).

Варто також проаналізувати можливість вирощування кави й чаю на території України, що може сприяти збільшення експорту України та розвитку її економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Факти здоров'я. Кава чи чай? Що корисніше для організму – відповідь лікарів. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/tilo/kava-chy-chaj-shho-korysnishe-dlya-organizmu-vidpovid-likariv/> (дата звернення 02.04.2023)
2. Факти здоров'я. Кава корисна для серця: скільки чашок на день рекомендують кардіологи. URL: з <https://health.fakty.com.ua/ua/napulsi/aktualno/kava-korysna-dlya-sertsya-skilky-chashok-na-den-rekomenduyut-kardiology/> (дата звернення 04.04.2023)
3. Na chasi. Кава в Україні. URL: <https://nachasi.com/society/2021/03/05/coffee-in-ukraine/>
4. Шлях до кав'ярні: звідки в Україну їде кава і чи є різниця. URL: <https://www.bilakava.com/post/zvidky-kava-v-ukraini> (дата звернення 08.04.2023)
5. Poster. Хто і як обсмажує каву в Україні. URL: <https://joinposter.com/ua/post/hto-i-yak-obsmajue-kavu-v-ukraini> (дата звернення 09.04.2023)
6. Сайт Державного служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 02.04.2023)
7. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.